



Media-alan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2020–2021

Media-alan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistettavat suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset

Tutkinto ja osaamisala	suoritettu koko tutkinto 2020	suoritettu tutkinnon osa 2020	suoritettu koko tutkinto 2021	suoritettu tutkinnon osa 2021
Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto	517	11233	1072	15919
Audiovisuaalisen viestinnän osaamisala	229		571	
Kuvallisen ilmaisun osaamisala	170		316	
Julkaisu- ja tuotannon osaamisala	108		162	
Painoviestinnän osaamisala	7		18	
Ei tietoa	3		5	
Media-alan ammattitutkinto	161	797	164	752
Painoviestinnän osaamisala	15		12	
Audiovisuaalisen viestinnän osaamisala	103		71	
Valokuvauksen osaamisala	42		72	
Ei tietoa	1		9	
Media-alan erikoisammattitutkinto	24	160	41	131
Painoviestinnän osaamisala	0		3	
Audiovisuaalisen viestinnän osaamisala	0		1	
Valokuvauksen osaamisala	10		22	
Ei tietoa	14		15	
Yhteensä	702	12190	1277	16802

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät näy ko. taulukossa eivätkä sisälly taulukossa oleviin määriin.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Tutkinto	Opiskelun tavoitteena koko tutkinto 2020	Opiskelun tavoitteena tutkinnon osa(t) 2020	Opiskelun tavoitteena koko tutkinto 2021	Opiskelun tavoitteena tutkinnon osa(t) 2021
Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto	10887	346	15432	487
Media-alan ammattitutkinto	682	115	648	104
Media-alan erikoisammattitutkinto	159	1	129	2

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Media-alan tutkinnot uudistettiin vuosina 2017 ja 2018 (ent. painoviestintä / av-viestintä / kuvallinen ilmaisu). Tässä yhteydessä tutkintoon sisältyvien tutkinnon osien määrä muuttui huomattavasti. Esim. painoviestinnän 3–5 ammatillisesta tutkinnon osasta siirryttiin 7–10 tutkinnon osaan. Myös mahdollisuus suorittaa yksittäisiä tutkinnon osia koko tutkinnon sijasta on helpottunut.

Vanhojen tutkintojen siirtymäajat päättyivät syksyllä 2020 ja vuoden 2021 lopussa, joten vasta vuoden 2022 tilastossa näkyvät lopullisesti uusien tutkintojen suoritusmäärät.

Tutkintojen rakenne on muuttunut. Aikaisemmin pakollisia tutkinnon osia oli yksi, nyt kolme. Samoin valinnaisten tutkinnon osien laajuudet ovat pienentyneet, ja tämän myötä suoritettujen tutkinnon osien määrä kasvanut.

Yhteisten tutkinnon osien laskentatapa tutkinnon osiksi on myös muuttunut.

Epävarmaa on, kuinka hyvin oppilaitosten järjestelmät ja kirjaamiskäytännöt ovat taipuneet muutoksiin ja kuinka paljon tietojen siirto järjestelmien välillä näkyy tilastoissa.

Opiskelijoiden lisääntyneet haasteet (erityisen tuen opiskelijoiden määrä on kasvanut hurjasti etenkin luovilla aloilla) näkyvät myös opiskeluajan venymisenä ja keskeytyksinä. Suoritusmäärät ovat notkahtaneet hieman vuonna 2020 koko tutkintoa suorittaneissa, mutta palanneet entiselle tasolle vuonna 2021.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiiviset koulutuksen järjestäjät / järjestämisluvut

Tutkinto	Järjestämisluvut	Aktiiviset järjestäjät
Media-alan ammattitutkinto	21	17
Media-alan erikoisammattitutkinto	5	2
Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto	45	38

* aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella.

Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.

Pohdintoja

Liki kaikki järjestämisluvun omaavista oppilaitoksista ovat olleet tarkastelujaksolla 2020–2021 aktiivisia järjestäjiä.

Muutokset tutkintojen järjestämisluvien määrässä

Tutkintojen järjestämisluvuissa muutokset ovat pieniä edelliseen tarkastelujaksoon nähden.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa kolme suurinta koulutuksen järjestäjää ovat pysyneet samoina vuosina 2020 ja 2021. Koulutuksen järjestäjät sijaitsevat Uudenmaan ja Pirkanmaan maakunnissa.

Media-alan ammattitutkinnossa suurin koulutuksen järjestäjä on sama vuosina 2020 ja 2021. Muuten suoritukset jakautuvat melko tasaisesti koulutuksen järjestäjien välillä, lukuun ottamatta neljää pienempää järjestäjää.

Media-alan erikoisammattitutkinnossa yksi merkittävä koulutuksen järjestäjä.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon järjestämislupia on kattavasti eri puolella Suomea. Media-alan ammattitutkinnon järjestämislupia on myös eri puolella Suomea pl. Savo. Media-alan erikoisammattitutkinnon järjestämislupia ei ole Pohjois-Suomessa. Erillisenä havaintona Savo, missä on tarjolla vain media-alan ja kuvallisen alan perustutkintoa

Kaikkiin tutkintotasoihin on järjestämislupa ruotsinkielisellä koulutuksen järjestäjällä. Ruotsinkielistä koulutusta on tarjolla Helsingissä, Varsinais-Suomessa sekä Pohjanmaalla.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto (yhteiset tutkinnon osat poissuljettu)

Vuosi	Työpaikka %	Työpaikka ja oppilaitos %	Oppilaitos %	Ei tietoa %
2021	26,6	5,2	47,6	20,6
2020	23,2	4,7	45,1	27

Media-alan ammattitutkinto (yhteiset tutkinnon osat poissuljettu)

Vuosi	Työpaikka %	Työpaikka ja oppilaitos %	Oppilaitos %	Ei tietoa %
2021	37,6	3,7	33,9	24,7
2020	46	4,7	19,5	30,2

Media-alan erikoisammattitutkinto

Vuosi	Työpaikka %	Työpaikka ja oppilaitos %	Oppilaitos %	Ei tietoa %
2021	25,2	6,9	41,2	26,7
2020	0,6	0	0	99,4

Opiskelijapalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto: **4,3** (vaihteluväli 3,7–4,8)

Media-alan ammattitutkinto: **4,3** (vaihteluväli 3,4–4,8)

Media-alan erikoisammattitutkinto: **4,8**

** opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 1.7.2019-31.12.2021. Arviointiasteikko 1–5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Tavoitteena on, että näytön kokonaisuudessaan arvioi opettaja ja työelämän edustaja yhdessä ja vain joissakin tapauksissa kaksi opettajaa. Käytännössä arviointi toteutetaan usein kahden opettajan voimin. Vierailukäynneillä perusteena on mainittu, että työelämän arvioija ei ole joko käytettävissä tai arvioijalle ei voi maksaa korvausta arviointityöstä.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Perustellusta syystä opiskelija voi näyttää osaamisensa muualla kuin työpaikalla, esimerkiksi oppilaitoksessa, oppilaitoksen työmaalla tai muualla oppilaitoksen työympäristöissä. Myös simuloidut näytöt ovat käytössä. Perustelut oppilaitoksessa järjestettävälle näytölle on kuvattu Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti laadituissa osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmissa.

Vierailukäynneillä oppilaitosnäytölle perusteluksi mainittiin mm. se, että oppilaitoksen tilat vastaavat teknisesti työelämän ympäristöä ja että tämä takaa tasapuolisen näyttöympäristön kaikille opiskelijoille. Lisäksi mainittiin, että kaikki media-alan yritykset eivät suostu ottamaan vastaan näyttöjä, sillä työpaikkojen resurssit eivät aina riittävät opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin. Myöskin työtehtävien osuvuus suoritettavaan tutkinnon osaa kohtaan asettaa omat rajoitteensa näyttöjen toteuttamiselle työpaikoilla. Oppilaitoksessa järjestettävät näytöt myös koetaan järjestelyiltään joustaviksi.

Tilastojen mukaan vuonna 2021 media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkintojen ammatillisista näytöistä hieman alle puolet toteutettiin oppilaitoksessa ja noin neljäsosa työpaikoilla. Vastaavasti media-alan ammattitutkintojen näytöt jakaantuivat tasaisesti, noin kolmasosa toteutettiin oppilaitoksessa ja kolmasosa työpaikoilla. Media-alan erikoisammattitutkinnon näytöistä yli 40 prosenttia toteutettiin oppilaitoksessa ja n. 25 prosenttia työpaikoilla.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Sopivien media-alan työpaikkojen ja näyttöympäristöjen löytäminen on koettu asettavan suuren haasteen. Työpaikan soveltuvuutta on pohdittava niin työpaikan kuin opiskelijankin näkökulmasta. Työpaikalla tulee olla opiskelijan taidoille sopivia työtehtäviä, ymmärrystä opiskelijaa kohtaan sekä aikaa perehdyttää, opastaa ja ohjata opiskelijaa. Opiskelijalla puolestaan on oltava rohkeutta, itsevarmuutta ja taitoja tehdä tarjolla olevia työsuoritteita.

Vierailukäynneillä on kuvattu, että oppilaitos on hyvä näyttöympäristö, koska siellä on monipuolisesti resursseja. Oppilaitokset toimivat laajemmin media-alalla kuin yksittäinen yritys. Osaamisaloissa on tosin eroja. Oppilaitoksessa toteutettavien näyttöjen toimeksiantaja on työpaikka. Tarvittaessa toimeksiantoa muokataan näyttötehtäväksi.

Näyttöympäristön soveltuvuusarvioinnissa otetaan huomioon myös etätyöskentelymahdollisuudet.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Tarkastelujaksolla ei ollut arvioinnin oikaisupyynnöitä.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vierailukäyntien yhteydessä saatujen asiakirjojen perusteella voidaan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien todeta olevan hyvää tasoa. Niiden ajantasaisuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Toimikunnalle on saapunut yksi ministeriön lausuntopyyntö, johon toimikunta on antanut korjauksen jälkeen puoltavan lausunnon.

Yleisenä havaintona, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on hieman haasteellinen arjen työkaluna. Näyttöjen toteutus poikkeaa osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa esitetystä menettelystä.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien mukaan näyttöjen henkilökohtaistamisratkaisut pohjautuvat tutkinnon perusteisiin ja tutkintokohtaiseen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaan.

Henkilökohtaistaminen toteutuu opiskelijälähtöisesti ja joustavasti. Opiskelijan osaamisen riittävyyden näyttöön varmistavat alan opettaja ja opiskelija yhdessä. Myös työpaikkaohjaajaa kuullaan.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien mukaan opintojen alussa alustavasti suunnitellaan suoritettavat tutkinnon osat, näyttöjen ajankohdat. Henkilökohtaista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa (HOKS) päivitetään ja täydennetään opintojen etenemisen myötä. Täydennettäessä HOKSiin merkitään näytön työtehtävät ammattitaitovaatimuksittain, näytön ajankohta, näyttöympäristö, valitut arvioijat, mahdollinen muu osaamisen osoittamisen sekä muut yksilölliset tavoitteet ja järjestelyt.

Hyvät käytännöt

Toiminnoista on tehty runsaasti kirjallisia prosessikuvauksia omaan, opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden käyttöön. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen antaman ohjeistuksen mukaisesti. Toiminnallaan koulutuksenjärjestäjä osoittaa olevansa kehittymismyönteinen. Paikallisen tutkinnon osan kehittäminen alueen tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjällä sisäinen yhteistyö eri toimialojen kesken.

Millaisia yleistettäviä havaintoja on tehty

Useamman vuoden ajan on puhuttu media-alan murroksesta – median ulottuvuudesta kaikkialle. Mutta näkykö tämä oppilaitosten toiminnassa? Media-alan työtehtävistä ja sopivista näyttöympäristöistä ei ole pulaa.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

- Näyttöjen järjestämiseen aidoissa työelämätilanteissa sekä työelämäarvioijien järjestelmälliseen hyödyntämiseen kannattaa panostaa. Myös pakolliset ammatilliset näytöt olisivat tarpeen saattaa työpaikoille arvioitavaksi. Sopivia näyttöympäristöjä on runsaasti.
- Opiskelijoiden tulee entistä paremmin tietää, mitä tutkintoa ja osaamisalaa he ovat suorittamassa.
- Opiskelijalle, mutta myös työpaikkaohjaajalle, on selkiytettävä, mikä on näyttö, mikä on lisäammattitaidon hankkimista.
- Media-alan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tutkintokohtaisen laadinnan loppuun saattaminen ja sen päivityksestä huolehtiminen.
- Arvioinnin toteuttaminen koulutuksen järjestäjän laatiman osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti.
- Oppilaitosnäyttöihin, mikäli niitä on välttämätön käyttää, arvioijaksi on pyrittävä saamaan työelämän edustaja.
- Yhteisten tutkinnon osien integrointi ammatillisiin näyttöihin.

- Koulutuksen järjestäjien tulisi tehdä yhteistyötä keskenään. On samantyyppisiä haasteita, joiden ratkomista yhteistyö avustaa.
- Verkostoitumista työelämätoimijoiden kanssa kannattaa laajentaa/syventää

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Yhteiset tutkinnon osat suoritetaan etupäässä erillään ammatillisen osaamisen näytöistä. Jonkin verran on pyrkimystä integroida yhteisten tutkinnon osien suorituksia ammatillisiin näyttöihin. Esimerkiksi äidinkielen osaamista voidaan arvioida useiden ammatillisten tutkinnon osien näytöissä.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Oppilaitoksilta ja arvioijilta on tullut positiivista palautetta, että tutkintojen perusteet ovat ajan tasalla, mutta jonkin verran on päällekkäisyyksiä. Perustutkinnoissa päällekkäisyyksiin kiinnitetään huomiota meneillään olevan uudistuksen yhteydessä. Oppilaitoksilta on tullut palautetta, että nykyisten tutkinnon osien pienemmät osaamispistemäärät mahdollistavat hyvin henkilökohtaistamisen, mutta näyttöjä tulee aiempiin tutkinnon perusteisiin verrattuna huomattavasti enemmän. Ammattitutkintoissa ja erikoisammattitutkintoissa päällekkäisyyksiä jätetty tarkoituksella tutkinnon perusteiden toimivuuden vuoksi.

Yleisiä havaintoja työelämäpalautteesta (työpaikkaohjaajakysely)

Kaikkien vastausten keskiarvo kyselyn kaikille väittämille on yli 3,5. Parhaimmat keskiarvot on väittämille ”Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin.” ja ”Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa.”. Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa eniten alle 4 arvosanalla oli arvioitu väittämää ”Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla / mentorilla oli tiedossa opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) kirjatut tavoitteet.”.